

▲ Hier, in een weiland bij Rutten, zou het scheepswrak moeten liggen. © Foto Freddy Schinkel

Dit is het hartverscheurende verhaal van de Titanic van de Zuiderzee: 'Dat Geert nog zo'n opgewekte, lieve opa kon zijn...'

Bij het dorp Rutten, waar ooit de Zuiderzee kolkte, was in 1909 een scheepsramp met Titanic-achtige emoties. Heel Nederland leefde mee, koningin Wilhelmina voorop. Het scheepswrak werd nooit gevonden. Wat is er gebeurd? En waarom bleven dingen geheim?

André Valkeman 29-05-22, 16:00 Laatste update: 06:22

0 REACTIES

Verleden, 1909

De Zuiderzee, golven lijken vandaag huizenhoog. Het is april, maar nog lang geen lente. Toch kent kapitein Blei geen angst. Zijn stoomboot Heerenveen kan tegen een stootje, dus vervoert hij met zijn stuurman passagiers. Alleen dan verdienen ze geld.

Blei blijft turen op open zee. Is dat een lege reddingsboot? Of beduvelen zijn ogen hem? Eenmaal dichterbij blijkt het een reddingsloep. Er zit een koord aan... En wat nu? Een drenkeling, dobberend op golven, laat het koord bijna uit zijn handpalmen glippen.

De stuurman springt het water in. Hij trekt en duwt de man hun stoomboot op. Met hem varen ze terug. Aan wal ontsteekt de drenkeling, die Dinkla zegt te heten, in een mantra: „O, vraag me toch niets! Was ik ook maar verdronken!”

▲ Stoomboot de Heerenveen waar Dinkla mee gered werd. © Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Verleden, 1947

Daar waar in 1909 een drenkeling werd gevonden, ontstaat vandaag Rutten. De Zuiderzee is drooggelegd, hier gaan boeren wonen. Loonarbeider Ten Cate helpt bij grondontginning. Deze warme zomerdag is hij het spuugzat. Ten Cate vond scheepswrakken, maar moet die vondst stilhouden.

Zijn baas is angstig voor bodemonderzoek en de ontginning loopt verdorie al achter. Tijd is geld. Maar dít geheimhouden? Onbestaanbaar, vindt Ten Cate. Hij schrijft stiekem een brief aan Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek.

De landarbeider pent over scheepswrakken, waar gewoon zand overheen moest. „Zit hier soms een vuile kant aan?“ Alleen niemand onderneemt actie door zijn briefje. Tot 2020...

Verleden, 1909

Dinsdag 20 april, 04.00 uur. Geert Dinkla (37) wordt wakker in Kampen op tjalk De Hoop. Hij woont en werkt erop met vrouw Lammigje en hun zes kinderen.

▲ Een jonge Dinkla (rechts) en zijn vrouw (links), een paar jaar voor de ramp. © Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

De handel, het vrachtvervoer, gaat slecht. De winter dwarsboomde uitvaren. In Lemmer raakten ze zelfs vastgevroren. Heel het dorp zag gezin Dinkla wit en ondervoed vernikkelen. Inwoners zamelden 30 gulden bijeen voor eten.

Mooi weer, slecht weer... Dinkla wil geen broodloze dagen meer. Een Nijmeegse firma wil grindzand van Kampen naar Lemmer vervoerd hebben. Daar verlaat De Hoop de veilige haven.

Heden, 2020

Pling. Yftinus van Popta (35) is maritiem-archeoloog. Het boerengezin Andela mailt hem. Ze reppen over een familieverhaal. Misschien iets voor Van Popta? Door krantenartikelen kennen ze zijn lust voor oude scheepswrakken.

Opa Andela – inmiddels overleden – vond veertig jaar geleden houtstukken tijdens het ploegen. Hij dacht aan een scheepswrak. Van Popta gaat naar Batavialand, een historisch scheepvaartcentrum. Per perceel staat in Lelystad de historie vermeld. Onder Andela's perceel zou enkel aardewerk verstopt kunnen zitten.

Voor de fun bekijkt Van Popta het dossier van de buren. Hé, een vergeeld briefje, van ene Ten Cate. De zwarte hanenpoten zijn bijna onleesbaar. 'Zit hier soms een vuile kant aan?' leest Van Popta. De schrijver rept over geheime wrakstukken. Dit moet hij ontrafelen.

Am. dln. Kamp Schoterburg 31/7/47
v. de Heide

Ingekomen	2. AUG. 1947	
Mapnummer	59115.	
1	2	3
4	5	6

Hijn Fleer

Daar wij der daags aan het
liceren zijn thoe gisteren een van
meraal van my Jan Venkamp konen
8 • een schip met schryfhand
gelader waar melding is vange
maakt. op kabel 90

Hoar nu ik vandaag ook een
schip op kabel 90 vand daer
moert geen melding van gemaakt
worden. Want toen ik van dat
leerbe schip heb aan een hoofbaer
vertelde rei die hegen^{no} houd
op met gevonden schepen
want op kabel 77 ritte wy^{od}
en $\frac{1}{2}$ jaar mede
Er vandaag toen ik een stuk van
het schip blood had moest er
gouwe weer hand. op.

Zit hier soms een velle
kamb aan? met het oog of
een prenie of staat er geen
pernie op? Blijb ik inafm
at hen Cape stame 46165
Kamp Schoterburg (Kamen 14)

202

Verleden, 1909

Lemmer is in zicht, maar De Hoop is daar nog lang niet. Door klaterende golven heeft de boot een lek, er loopt water naar binnen. Lemmer halen ze niet. Deze boot zinkt.

Vader Dinkla roept Willem de Vries (47), zijn enige knecht uit Kampen. Die moet nu sturen. Dinkla zelf pakt de reddingsloep. Moeder en kroost moeten er zo snel mogelijk in. Dinkla's vrouw probeert met de kinderen de sloep te halen, maar bedenkt zich als in de verte een grote grijze golf opdoemt.

Ze houdt zich vast aan de giek en loodst alle kinderen naar de kajuit, waar ze afwachten. Wat zal er na deze golf gebeuren?

Heden, 2020

Welk scheepswrak gaat achter Ten Cate's briefje schuil? Van Popta zoekt uren in krantenarchieven. Zo komt de *Hepkema's Courant* voorbij. Op 1 juli 1909 verging het schip De Drie Gebroeders op de Zuiderzee, leest hij.

Er staan coördinaten bij. Van Popta rekent ermee. De ramplocatie in dit artikel is exact de plaats van Ten Cate's wrakstukken. *De Tijd* schrijft over het wrak: 'Het schip zonk op dezelfde plek waar al een ernstige ramp plaatsvond.' Bizar: twee schepen vergingen, op totaal verschillende dagen, op precies dezelfde plaats. Dat gebeurt nooit, eigenlijk.

Schip één is daar. Maar hoe heet schip twee? Van Popta leest later over de Dinkla-ramp. Ook hier coördinaten. Hè, ze zijn gelijk aan De Drie Gebroeders.

Verleden, 1909

Kaboem. Een golf veegt Dinkla's knecht overboord. Die houdt een mastlijn vast, maar die glipt nu uit zijn handen. Dinkla zelf is achterop over de reling gegaan. Hij ziet drijvend in zee hoe een volgende golf zijn scheepswoning weglaat, alsof een orkaan raast.

Rikzelina (2), Ebedina (3), Willem Jakob (5), Gerhard Jilzig (7), Wilhelmina Rikzelina (8) en Hilje (10); Dinkla's kinderen en zijn vrouw vliegen in de Zuiderzee.

Heden, 2021

Wat overkwam De Hoop? Van Popta drukt op de enterknop op zijn toetsenbord en vindt in krantenarchief Delpher honderden artikelen. Hij leest hoe de ramp nationaal wordt meegeleefd. Giro 555 bestond nog niet, toch wordt er landelijk geld verzameld voor eenzame vader Dinkla. Zijn zes kinderen, vrouw, knecht en schip. Hij is alles kwijt. Per post sturen Nederlanders massaal muntstukken op.

Koningin Wilhelmina stuurt telegrammen, ziet Van Popta. Ze spreekt van 'grote droefenis' over 'den vreeselijken ramp' voor 'den zoo zwaar getroffen schipper Dinkla'.

▲ Artikel uit 1909 uit het AD. De plaatsen Millingen en Veendam blijken later niet in het verhaal thuis te horen. © Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Verleden, 1909

Bootsma is een Lemmer visser en haalt zijn netten omhoog. Hij ziet vis, maar ook iets anders. Omsloten door het net, ligt iets dat op een mensenlichaampje lijkt. Sterker nog: het is een lichaam, een dood lichaam. Bootsma heeft van de ramp gehoord. Mijn hemel, dit moet een van de Dinkla-kinderen zijn.

Hij tilt het lichaampje aan wal en loopt ermee richting het huis waar Dinkla verblijft. Dinkla krijgt het kinderlijkje uit Bootsma's handen. Het blijkt Willem Jakob te zijn.

De afgelopen dagen zijn alle andere lichamen – vrouw, knecht en kinderen – aangespoeld en gevonden, op één na. Alleen Gerhard Jilzigs overschot – 7 jaar – is nog vermist. Later deze dag wordt ook hij gevonden.

Lemmenaren zien Dinkla alleen lopend door straten. Kinderen worden wees als ouders overlijden. Maar hoe noem je een ouder die al zijn kinderen verliest?

Roddelbladen bestaan dan nog niet, toch produceren mensen samen met journalisten sappige details. Geert Dinkla zou na de ramp doorgedraaid zijn en in een gekkenhuis zitten. Dinkla spreekt de geruchten zelf direct tegen.

Heden, 2021

Het stormt in Nederland, net als toen in 1909. Windstoten halen snelheden van 100 kilometer per uur. Van Popta draait zijn autosleutel naar beneden, de motor stopt. Hier in Rutten, achter deze boerderij, ligt kavel NA90. Daar waar landarbeider Ten Cate twee scheepswrakken zag. Bij buurman Andela werden wrakstukken gevonden. Maar de romp van Dinkla's De Hoop moet in deze kavelbodem liggen.

Van Popta wil eerst met radiografische metingen de scheepswrakken lokaliseren. En dan – wie weet – opgraven. Aah, dit moet de boer zijn die hij zoekt, boer Schoenaker. Het wordt een kort gesprek. Nee! Van Popta komt zijn land niet op. „Ooit heb ik 1,5 meter diep geploegd. Toen kwamen we niets tegen”, klinkt het.

Er is geen finale voor Van Popta, hier wordt niet gegraven. Vooralsnog.

Verleden, 1909

Dinkla komt met de boot aan op eiland Wieringen. De schop gaat later op de Wieringense begraafplaats de grond in, zijn jongste dochter wordt opgegraven.

In de plaatsen waar ze werden gevonden, kregen kinderen een begrafenis. Dinkla woonde ze allemaal bij, behalve deze. Op de dag van begraven, kreeg namelijk ook een ander kind een uitvaart. Een vader moest kiezen tussen twee begrafenis van zijn kinderen.

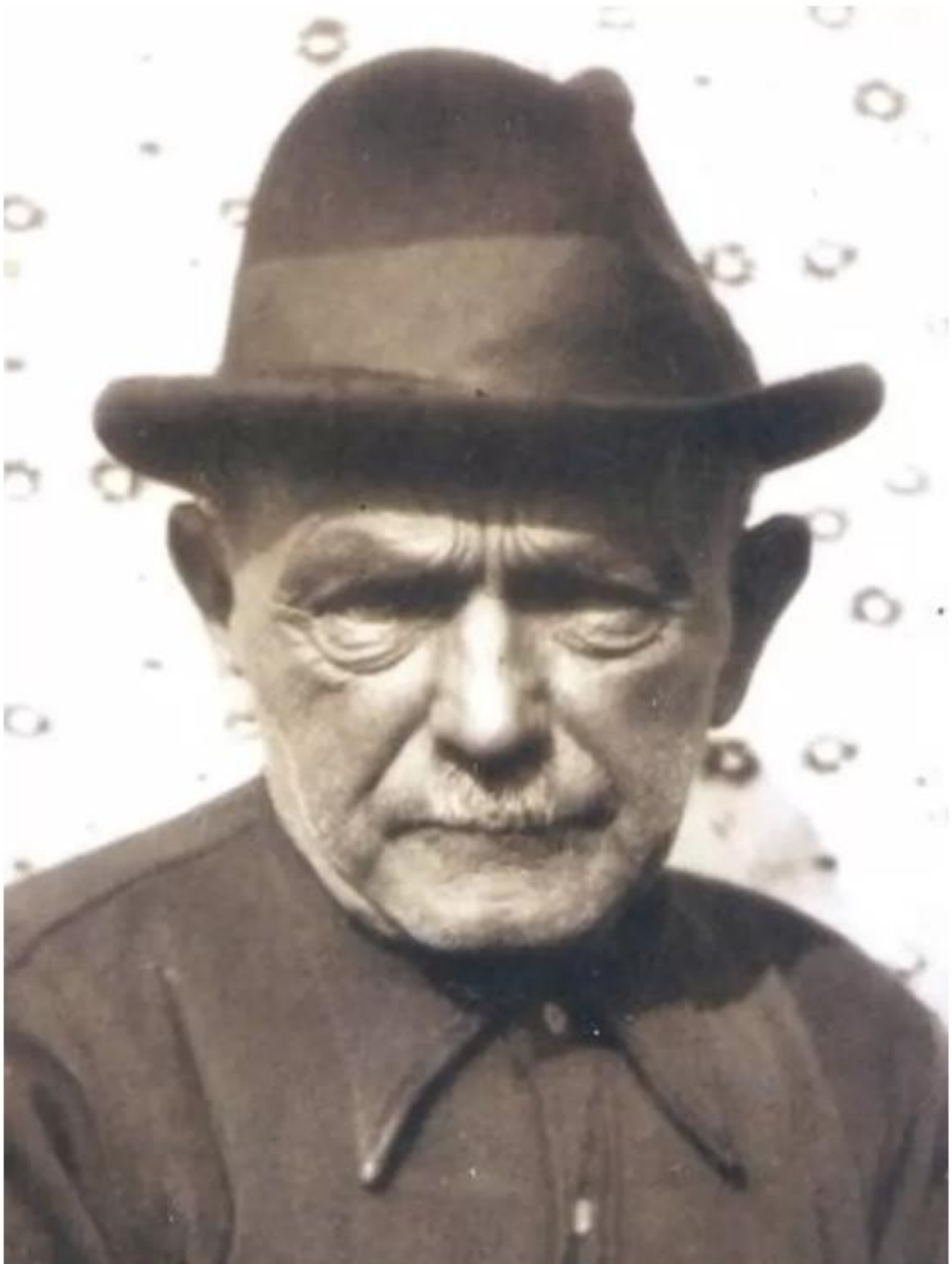
Daar is Rikzelina. Hij moet ook haar nog eenmaal zien en te ruste leggen. Alleen dan kan hij afscheid nemen. En misschien, misschien lukt het hem dan nog verder te gaan met dit leven.

Heden, 2022

Een verslaggever van *de Stentor* bezoekt Rutten. Hij spreekt boer Schoenaker over dat de tijd zich herhaalt. Waarom wil hij eveneens geen bodemonderzoek? „1909 is lang geleden. Ik heb niet veel met deze historie. Er wordt op mijn grond niet gegraven. De grond is schaars, ik heb het voor productie nodig, simpell! Als ik schadeloos word gesteld, ja, dan wil ik over opgraven nadenken.”

Van Popta grasduint ondertussen verder in Dinkla's leven. Dat doet hij samen met podcastmaker Jon Hille in de podcast *het Wrakke Water*, waarin ze scheepsrampen belichten. Ze komen erachter dat Dinkla na de ramp opnieuw vader werd.

Een zoon schonk Dinkla zelfs twee kleindochters. En kleindochter Anje, moet nog leven. Ze vinden Anje, *de Stentor* krijgt haar nummer: „Mijn opa Dinkla overleed toen ik 4 jaar was. Van deze familiegeschiedenis heb ik dus nooit geweten, tot dit jaar. Mijn opa Geert was zo'n lieve man, die zo'n lieve vader voor mij achterliet. Dat ontroert mij het meest, tot bijna tranen aan toe, aan dit verhaal. Dat opa Geert – na een gebeurtenis die geen mens kan bevatten – nog zo'n opgewekte, lieve opa was.”

▲ Dinkla op latere leeftijd. Tijdens de ramp was hij 37 jaar. © Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Van Popta praat over de vergelijking met de Titanic. „In aantal slachtoffers is het geen vergelijking. Titanic kent honderden overledenen, De Hoop acht. Maar als je kijkt naar de media-aandacht, hoe Nederland meeleefde. Ja... Dan is er in aandacht en emoties bij de ramp zeker wel een analogie.”

De archeoloog gaat een gedenkplaats in Rutten tot stand brengen. De gemeente Noordoostpolder is voorstander, mits de gedenksteen aan gemeentelijke voorwaarden voldoet. Ze zien de ramp als poldergeschiedenis.

***Verantwoording:** Dit verhaal is, naast eigen onderzoek, vooral tot stand gekomen door interviews, mailwisselingen en onderzoeksinzage bij maritiem-archeoloog Yftinus van Popta. Daarnaast vormen ooggetuigenverslagen – ook veelal verzameld door Van Popta – een basis. Zoals observaties van de Dinkla-ramp vanaf stoomboot Heerenveen die bewaard bleven.*